

LIETUVOS GYVENTOJŲ REPREZENTATYVIOS IMTIES PSICHOLOGINĖS GEROVĖS STRUKTŪRA*

Antanas Kairys

Socialinių mokslų daktaras lektorius
Vilniaus universitetas
Bendrosios psichologijos katedra
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. +370 5 268 72 55
El. paštas: antanas.kairys@fsf.vu.lt

Albinas Bagdonas

Gamtos mokslų daktaras profesorius
Vilniaus universitetas
Specialiosios psichologijos laboratorija
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. +370 5 268 72 55
El. paštas: albinas.bagdonas@fsf.vu.lt

Audronė Liniauskaitė

Socialinių mokslų daktarė profesorė
Klaipėdos universitetas
Psichologijos katedra
S. Nėries g. 5, LT-92227 Klaipėda
Tel. +370 46 39 86 27
El. paštas: audrone.liniauskaite@gmail.com

Vilmantė Pakalniškienė

Socialinių mokslų daktarė docentė
Vilniaus universitetas
Bendrosios psichologijos katedra
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. +370 5 268 72 55
El. paštas: vilmante.pakalniskiene@fsf.vu.lt

Straipsnyje pristatomos 16–89 metų Lietuvos gyventojų reprezentatyvios imties asmens psichologinės gerovės struktūros paieškos, naudojant Lietuviškąją psichologinės gerovės skalę (LPGS). Atlikus patvirtinamąją faktorių analizę išryškėjo vieno faktoriaus psichologinės gerovės modelis, apimantis abu gerovės aspektus – hedoninį ir eudaimoninį. Išskirti septyni gerovės komponentai: optimizmas / kontrolė; pasitenkinimas pragyvenimo lygiu; negatyvus emocijumas; pasitenkinimas šeima ir artimaisiais; pasitenkinimas tarpasmeniniais santykiais; pasitenkinimas fizine sveikata; pasitenkinimas darbu. Du teiginiai, matuojantys pasitenkinimą gyvenimu Lietuvoje, į faktorių analizę nebuvo įtraukti. Skalėi ir subskalėms būdingas labai geras vidinis suderintumas.

Pagrindiniai žodžiai: psichologinė gerovė, jos struktūra, Lietuviškoji psichologinės gerovės skalė (LPGS).

Žmogaus gerovė, kad ir kaip ji būtų vadinama – laime, subjektyvia ar psichologine gerove – yra viena svarbiausių tiek psichologinių tyrimų, tiek politikos, tiek kasdienio žmonių gyvenimo temų. Nesunkiai kiekvienas galėtų prisiminti, kada paskutinį kartą draugas ar kolega sakė „Jaučiuosi laimingas“, o dar didesnė tikimybė – „jaučiuosi nelaimingas“. Yra daugybė filosofi-

nių koncepcijų (Tiberius, 2013; Waterman, 2008), gerovės valstybės ir velfarizmo idėjų atspindžių ekonomikoje ir politologijoje (Norkus, 2004), pagaliau – ne viena psichologinė koncepcija (Ryff, 1995; Diener, 2012; ir kt.) šia tema.

Tekstuose, analizuojančiuose asmens gerovės problemą, tradiciškai skiriamos dvi asmens gerovės tyrimų kryptys – he-

* Tyrimą finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. SIN-11/2010).

This research was funded by a grant (No. SIN-11/2010) from the Research Council of Lithuania.

doninė ir eudaimoninė (Ryan and Deci, 2001). Hedoninė kryptis pirmiausia siejasi su E. Dienerio subjektyvios gerovės koncepcija, bet apima ir keletą mažiau žinomų koncepcijų (pvz., vadinamąsias „hedoninio bėgtakio“, „iš viršaus į apačią“ ar „iš apačios į viršų“). Subjektyvi gerovė apibrėžiama kaip „asmens savo gyvenimo kognityvūs ir afektiniai vertinimai. Šie vertinimai apima emocines reakcijas į įvykius, taip pat kognityvius sprendimus apie pasitenkinimą ir atlikimą. Taigi, subjektyvi gerovė apima malonių emocijų patyrimą, žemą neigiamų nuotaikų lygį ir didelį pasitenkinimą gyvenimu“ (Diener et al., 2009, p. 63). Šiame apibrėžime išryškėja ir subjektyvios gerovės struktūra – teigiamas ir neigiamas emocingumas bei pasitenkinimas gyvenimu ir jo sritimis (Diener et al., 1999). Hedoninės krypties atstovai iš esmės deda lygybės ženklą tarp subjektyvios gerovės ir laimingumo bei pasitenkinimo (Boniwell, 2012; Vitterso, 2013).

O štai eudaimoninė gerovės tyrimų tradicija, kalbanti apie psichologinę gerovę, KUR KAS margsnė. Ji apima labai skirtingus požiūrius: C. D. Ryff psichologinės gerovės koncepciją, taip pat Savęs determinacijos teoriją (Deci and Ryan, 1985; Ryan and Deci 2000), PERMA teoriją (Seligman, 2011) ir kai kurias kitas. Šioms visoms teorijoms ir modeliams (nes ne visos jos pakankamai konceptualios ir vadintinos teorijomis) bendra tai, kad, jų autorių teigimu, gerovei patirti vien pasitenkinimo ar emocijų balanso nepakanka, asmuo turi realizuoti savo tikrąjį potencialą, savąjį *daimon* (Ryan and Deci, 2001). Vis dėlto dažniausiai minima psichologinės gerovės koncepcija. Vienas iš apibrėžimų teigia, kad psichologinė gerovė – tai „tobulumo siekimas, kuris

atspindi tikrojo potencialo realizavimą“ (Ryff, 1995, p. 100). Asmuo gali pasididinti psichologinę gerovę, tačiau nebūtinai nuo to jis taps laimingesnis. Eudaimoninei gerovės tyrimų tradicijai atstovaujantys autoriai savo darbuose linkę gerovę pristatyti kaip procesą, kurio metu atsiskleidžia ar realizuojama tikroji žmogaus prigimtis, o ne kaip padarinį ar galutinę būseną. C. D. Ryff išskiria šešias gerovės sritis: savęs priėmimą, šiltus santykius su aplinkiniais, savarankiškumą (autonomiją), aplinkos kontrolę (valdymą), gyvenimo tikslą ir asmeninį augimą (Ryff and Singer, 2006).

Teorinių idėjų autoriai ieško galimybių jas patikrinti tyrimais, tad logiškai pereinama prie adekvačių gerovės tyrimo įrankių, kuriuos renkasi vienos ar kitos krypties tyrėjai. Natūralu, kad C. D. Ryff sukurta Psichologinės gerovės skalė matuoja šios autorės išskirtas šešias gerovės sritis, kurios jau buvo minėtos anksčiau (Ryff and Singer, 2006). Iš kitos pusės, subjektyvios gerovės tyrimų krypties atstovų sukurtos skalės vertina pozityvių ir negatyvių emocijų balansą, pasitenkinimą gyvenimu, jo aspektais ar pasitenkinimą gyvenimu skirtingais laikotarpiais (Pavot et al., 1998).

Abiejų krypčių atstovai atkakliai gina savo teisumą ir įrodo priešininkų netiesą. Hedoninės perspektyvos atstovai akcentuoja subjektyvios gerovės koncepcijos ir naudojamų klausimynų empirinį pagrįstumą, prognostinę vertę, tarpkultūrinius gerovės tyrimus (Diener, 2012; Diener et al., 1999), o eudaimoninės krypties atstovų pasirinktą kelią kritikuoja pirmiausia dėl to, kad eudaimonistai asmens gerovę linkę analizuoti remdamiesi objektyviais universaliais kriterijais ir neatsižvelgia į jo subjektyvius vertinimus ir subjektyviai

svarbias gerovės sritis, kultūrinį specifiškumą (Diener et al., 1999). Iš kitos pusės, eudaimoninės tradicijos atstovai pirmiausia pabrėžia, kad gera asmens savijauta, laimingumas nėra pakankami jo visaverčiam funkcionavimui, tad būtina atsižvelgti ir į saviraišką, augimą ir panašius konstruktus (Ryff and Singer, 2006; Vitterso, 2013).

Tačiau ar tai iš tikrųjų yra du visiškai atskiri reiškiniai? Nemažai tyrėjų tuo abejoja. Pastaruoju metu randasi tyrimų, rodančių, kad ne visada pavyksta atskirti hedoninę ir eudaimoninę gerovę, ir asmens gerovės struktūroje kartu aptinkama abiejų gerovių komponentų (pvz., Vitterso et al., 2010; Kashdan et al., 2008; Šarakauskienė, 2012). Dažnai nematoma skirtumų ir tarp sąvokų, jas linkstama vartoti kaip sinonimus arba vienos sąvokos elementai priskiriami kitai (Durkin and Joseph, 2009), sukurta netgi „subjektyvios psichologinės gerovės“ sąvoka (Sisask et al., 2008). Taigi, tikėtina, kad perspektyvoje hedoninės ir eudaimoninės gerovės tyrimų modeliai bus sulieti į vieną, nes kai kurie tyrėjai jau šiandien linkę teigti, jog panašumų tarp hedoninės ir eudaimoninės gerovės yra daugiau nei skirtumų (Linley et al., 2009; Kashdan et al., 2008), nes, pavyzdžiui, koreliacijos tarp skirtingų gerovės modelių komponentų nustatomos gana tvirtos, dažnai jos linkusios paaiškinti daugiau nei 50 proc. dispersijos (Kashdan et al., 2008), kai kurie abiejų gerovės modelių komponentai faktorių analizės metu patenka tiek į subjektyvios, tiek į objektyvios gerovės faktorius (Keyes et al., 2002) ir t. t. Yra mėginančių ir kitaip susieti minėtas dvi asmens gerovės atmainas, pavyzdžiui, teigiant, kad subjektyvi gerovė yra psichologinės gerovės prielaida (Kashdan et al., 2008; Linley et al., 2009). J. Vitterso

ir bendraautorai (2010) pristato funkcinės gerovės modelį, kuriame eudaimonija skatina pokyčius ir augimą bei motyvuoja elgesį iššūkius keliančioje aplinkoje, o hedonija reguliuoja stabilumą, homeostazę.

Šio straipsnio autoriai, ieškodami psichologinės gerovės struktūros ir kurdami Lietuviškąją psichologinės gerovės skalę (LPGS), rėmėsi pirmiau pristatytais idėjomis, tačiau sąmoningai nesirinko nė vienos esamos teorinės pozicijos. Autorių nuomone, sąvokų maišatis nėra prasminga ir iš esmės veda į aklavietę, todėl tikslingiau yra ne laikytis vienos ar kitos teorinės pozicijos, o empiriškai nustatyti gerovės struktūrą. Psichologinės gerovės sąvoka pasirinkta kaip visybiškesnė, geriau reprezentuojanti tiriamą reiškinį nei subjektyvi gerovė. Autoriai psichologinę gerovę supranta kaip asmens pasitenkinimą gyvenimu, skirtingomis jo sritimis, kartu ir eudaimoniniais aspektais: galimybėmis augti, kontroliuoti aplinką, save realizuoti ir kt. Sinonimiškai vartosime ir asmens gerovės ar tiesiog gerovės sąvokas.

Pagrindinė priežastis, paskatinusi sukurti unikalį lietuvišką psichologinės gerovės skalę, – galimas gerovės konstrukto kultūrinis jautrumas. Tyrimai rodo, kad tiek supratimas, kas yra gerovė, kokie komponentai ją sudaro, tiek laimingumo jausmo išgyvenimas gali priklausyti nuo kultūrinių ypatumų (Lu and Gilmour, 2004; Wirtz et al., 2009). Jei klaustume paprastų žmonių, o ne profesionalių psichologų, kas tai yra laimingumas, gautume gerokai skirtingus atsakymus ir, panašiai, jie priklausys nuo kultūros (Mogilner et al., 2011; Lu and Gilmour, 2004).

Taigi, kuriant LPGS, pradėta nuo teiginių, reprezentuojančių tiek hedoninius,

ties eudaimoninius gerovės aspektus, sąrašo (Bagdonas ir kt., 2012; 2013). Nors autoriai, remdamiesi ankstesnių tyrimų analize, išskyrė 12 gerovės sričių (jos pristatytos metodikos dalyje), atlikus empirinius tyrimus paaiškėjo, kad optimalus sričių skaičius – 8–9. Taip pat tyrimai (Bagdonas ir kt., 2012; 2013) atskleidė, kad gerovės struktūra skirtingose imtyse kiek skiriasi.

Atlikus studentų imtyje rinktų duomenų tiriamąją faktorių analizę, buvo atrinktas 91 teiginys ir išskirtos devynios psichologinės gerovės subskalės: Pasitenkinimo gyvenimu ir savimi, Neigiamo emocingumo, Tikslingumo, Pasitenkinimo tarpasmeniniais santykiais, Pasitenkinimo šeima ir artimaisiais, Pasitenkinimo pragyvenimo lygiu, Pasitenkinimo fizine sveikata, Kontrolės, Pasitenkinimo gyvenimu Lietuvoje. Šios subskalės paaiškino 53,7 proc. dispersijos, o vidinis jų suderintumas buvo pakankamas (Bagdonas ir kt., 2012).

Atlikta ir tiriant suaugusiųjų imtį surinktų duomenų faktorinė analizė. Po jos paliktas 61 teiginys, pašalinti teiginiai, kurie turėjo mažus svorius visuose faktoriuose arba vienas teiginys išsiskirdavo į atskirą faktorių – taip siekta surasti struktūrą, kuri būtų aiški ir paprasta, kad teiginiai būtų aiškiai priskirti vienam faktoriui (Bagdonas ir kt., 2013). Analizės metu išskirtos septynios subskalės: Optimizmas / kontrolė, Pasitenkinimas pragyvenimo lygiu, Negatyvus emocingumas, Pasitenkinimas šeima ir artimaisiais, Pasitenkinimas tarpasmeniniais santykiais, Pasitenkinimas fizine sveikata, Pasitenkinimas darbu. Du teiginiai, vertinantys pasitenkinimą gyvenimu Lietuvoje, į faktorių analizę nebuvo įtraukti, juos siūloma analizuoti atskirai. Išskirtos subskalės pasižymėjo priimtinomis Cronbacho alpha

reikšmėmis (Bagdonas ir kt., 2013). Nustatyta suaugusiųjų imčiai septynių faktorių gerovės struktūra panaši į gautą ankstesnių studentų imties tyrimu (Bagdonas ir kt., 2012), tačiau akivaizdu, kad nėra identiška. Tad natūraliai kyla klausimas – ar galime tą pačią struktūrą, kuri buvo nustatyta tiriant minėtos imties suaugusius žmones, aptikti, naudodami duomenis, surinktus tiriant kitas suaugusiųjų imtis, ir atlikdami kitas statistines procedūras.

Taigi, šio tyrimo tikslas ir buvo patikrinti Lietuvos gyventojų psichologinės gerovės struktūrą tiriant reprezentatyvią Lietuvos imtį, originalia Lietuviškąja psichologinės gerovės skale ir išsiaiškinti antro lygmens faktorių egzistavimo galimybę.

Metodika

Tyrimo metodas. Tyrime naudota Lietuviškoji psichologinės gerovės skalė. Pradiniame etape ekspertinio vertinimo būdu septyni psichologai ekspertai, atsižvelgdami į Lietuvos visuomenės ypatumus ir psichologinės gerovės skalių konstravimo struktūrą bei logiką, išskyrė dvylika psichologinės gerovės sričių: Tikslingumą, Bendrą emocinę savijautą, Savęs vertinimą, Optimizmą, Pasitenkinimą darbu, Pasitenkinimą kasdienybe, Pasitenkinimą finansais, Pasitenkinimą santykiais šeimoje, Pasitenkinimą fizine savijauta, Pasitenkinimą emocine savijauta, Pasitenkinimą tarpasmeniniais santykiais, Pasitenkinimą padėti visuomenėje. Pirminę skalės versiją sudarė 263 teiginiai, jie parinkti taip, kad atspindėtų tiek hedoninį (pvz.: „esu patenkintas (-a) savo pajamomis“; „apskritai jaučiuosi laimingas (-a)“), tiek eudaimoninį (pvz.: „turiu aiškius gyvenimo tikslus“; „gyvenimas man yra vertingas“; „gyveni-

me turiu per mažai galimybių atsiskleisti“) gerovės aspektus. Teiginių sąrašą peržiūrėjo ir teiginius galutinai atrinko psichologijos ir lietuvių kalbos ekspertai. Ekspertams atlikus vertinimą, buvo sudaryta skalė iš 117 teiginių, kiekvienas teiginys vertintas penkių balų Likerto tipo skale, nuo *Tikrai ne* iki *Tikrai taip*. Straipsnyje pristatomam tyrimui duomenys rinkti naudojant šią skalę, tačiau dabartinei analizei atlikti panaudoti ne visi teiginiai: analizuoti tik atsakymai į ankstesniu tyrimu atrinktą 61 teiginį, sudariusį minėtą septynių faktorių struktūrą (kaip minėta, klausimų skaičius mažintas, siekiant turėti aiškia ir logišką struktūrą, detaliam procedūrai aprašyta Bagdonas ir kt., 2013), ją ir siekta patvirtinti. Du teiginiai skirti pasitenkinimui gyvenimu Lietuvoje matuoti, juos siūloma vertinti atskirai (Bagdonas ir kt., 2013), todėl jie į faktorių analizę įtraukti nebuvo, nes faktoriaus, sudaryto iš dviejų teiginių, buvimas analizuojant dažniausiai prastina modelį. Neigiamos konotacijos teiginių vertinimai buvo pakeisti į priešingas reikšmes.

Tiriamieji. Tyrime dalyvavo 1 202 Lietuvos gyventojai nuo 16 iki 89 metų ($M = 45,5$ metų, $SD = 18,7$ metų). Apklaustųjų sudėtis atitinka 16–89 metų Lietuvos gyventojų sudėtį pagal lytį, amžių, išsimokslinimą, tautybę, gyvenvietės tipą, apskritis. 45 proc. respondentų buvo vyrai, 55 proc. – moterys. Apklaustųjų žmonių rezultatai atspindi 16–89 metų Lietuvos gyventojų nuomonę, rezultatų paklaida ne didesnė kaip 2,8 proc. 67 proc. apklaustųjų (807 tiriamieji) skalę pildė patys, 33 proc. (395 respondentus) apklausė tyrėjai. Apklausą vykdė 36 Lietuvos miestuose ir 62 kaimuose, duomenis surinko bendra Lietuvos ir Didžiosios Britanijos rinkos

ir viešosios nuomonės tyrimų bendrovė „Baltijos tyrimai“. Tyrimas vyko 2011 m. lapkritį–2012 m. kovą.

Duomenų skaičiavimas. Duomenų analizė atlikta programiniu paketu SPSS 20 ir struktūrinių lygčių modeliavimo programa AMOS. Naudojantis AMOS programa buvo atlikta patvirtinamoji faktorių analizė, o SPSS 20 programinis paketas panaudotas skaičiuojant Cronbacho α koeficientus ir subskalių tarpusavio koreliacijas.

Rezultatai

Analizę pradėjome, tikrindami pirminės faktorinės struktūros (Bagdonas ir kt., 2013) tinkamumą duomenims, surinktiems iš visos imties. Gauti patenkinami suderintumo koeficientai (1-a lentelė): χ^2 statistiškai reikšmingas, RMSEA reikšmė $> 0,05$ (dodoka, nors ir patenka į priimtina $< 0,08$ intervalą), χ^2 ir laisvės laipsnių santykis lygus 4,8 (geru laikomas mažesnis už 2 santykis, nors didelėse imtyse priimtinas ir artimas 5), CFI ir TLI reikšmės taip pat mažokos, mažesnės už rekomenduojamą 0,9 lygį (Hooper et al., 2008). Gavus ribines koeficientų reikšmes buvo nuspręsta peržiūrėti teiginių patekimą į subskales ir pačių teiginių tinkamumą.

Remiantis modifikacijos indeksais ir psichologine subskalių prasme, vienuolika teiginių buvo perkelti į kitas skales, du teiginiai pašalinti (jie stipriai siejosi su kitais teiginiais ir buvo panašios prasmės). Taip pat į modelį buvo įtraukta trisdešimt viena liekamųjų paklaidų koreliacija. Visi padaryti pakeitimai pateikti 2-oje lentelėje. Galutinio modelio suderintumo indeksai pateikti 1-oje lentelėje. Pataisius modelį, RMSEA reikšmė tapo mažesnė nei 0,05, o χ^2 ir laisvės laipsnių santykis sumažėjo iki 3,3. Ši struktūra buvo statistiškai reikšmin-

gai geresnė už pirminę ($\Delta\chi^2 = 2957,86$; $\Delta df = 144$; $p < 0,001$). Tiesa, TLI reikšmės vis tiek neviršijo 0,9, nors CFI pasiekė 0,9 ribą.

3-ioje lentelėje pateikiamos subskalių tarpusavio koreliacijos, jos visos teigiamos ir statistiškai reikšmingos.

Kaip matome, kai kurios gautos koreliacijos gana tvirtos, pavyzdžiui, tarp Optimizmo / kontrolės ir Neigiamo emocin-

gumo ($r = 0,651$; $p < 0,001$); Optimizmo / kontrolės ir Pasitenkinimo darbu ($r = 0,637$; $p < 0,001$), o toks koreliacijų dydis ir kryptis rodo, kad šios subskalės matuoja bent iš dalies vieno konstrukto kontinuumą. Tai, savo ruožtu, leidžia kelti prielaidą, kad galimas vienas ar keli antro lygmens faktoriai.

Remiantis teorinėmis prielaidomis, galima būtų tikėtis, kad yra vienas (bendras

1 lentelė. *LPGS struktūros patvirtinamosios faktorių analizės suderintumo indeksai*

Modelis	χ^2	df	χ^2 kvadrato ir laisvės laipsnių santykis	p	RMSEA	CFI	TLI
Pirminė struktūra (standartizacinė imtis)	7 808,86	1 631	4,79	< 0,001	0,056	0,829	0,821
Galutinė LPGS struktūra (standartizacinė imtis)	4 851,0	1 487	3,26	< 0,001	0,043	0,900	0,889

2 lentelė. *Pakeitimai LPGS faktorių struktūroje*

Teiginys	Pakeitimas
9. Nuolat jaučiu skausmus	Teiginys pašalintas
12. Dažnai jaučiu energijos stoka	Teiginys perkeltas iš Neigiamo emocingumo į Pasitenkinimo fizine sveikata subskalę
30. Dažnai jaučiuosi neturintis (-i) jėgų atlikti kasdienes darbus	Teiginys perkeltas iš Neigiamo emocingumo į Pasitenkinimo fizine sveikata subskalę
40. Dažnai jaučiuosi pavargęs (-usi)	Teiginys perkeltas iš Neigiamo emocingumo į Pasitenkinimo fizine sveikata subskalę
44. Apskritai jaučiuosi puikiai	Teiginys perkeltas iš Optimizmo / kontrolės į Pasitenkinimo fizine sveikata subskalę
48. Esu patenkintas (-a) darbo sąlygomis	Teiginys perkeltas iš Pasitenkinimo pragyvenimo lygiu į Pasitenkinimo darbu subskalę
49. Esu nepriklausomas (-a) nuo kitų	Teiginys perkeltas iš Optimizmo / kontrolės į Pasitenkinimo darbu subskalę
55. Galiu kontroliuoti savo gyvenimą	Teiginys perkeltas iš Optimizmo / kontrolės į Pasitenkinimo darbu subskalę
62. Dažnai jaučiuosi nedarbingas (-a)	Teiginys perkeltas iš Neigiamo emocingumo į Pasitenkinimo fizine sveikata subskalę
66. Esu organizuotas žmogus	Teiginys perkeltas iš Pasitenkinimo darbu į Optimizmo / kontrolės subskalę
100. Esu pakankamai darbingas (-a)	Teiginys perkeltas iš Pasitenkinimo darbu į Pasitenkinimo fizine sveikata subskalę
110. Turiu aiškius gyvenimo tikslus	Teiginys pašalintas
130. Mano gyvenimo tikslai aiškūs	Teiginys perkeltas iš Pasitenkinimo darbu į Optimizmo / kontrolės subskalę

3 lentelė. LPGS-S subskalių tarpusavio koreliacijos

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Optimizmas / kontrolė	1							
2. Pasitenkinimas pragyvenimo lygiu	0,418	1						
3. Neigiamas emocingumas	0,651	0,442	1					
4. Pasitenkinimas santykiais su artimaisiais	0,556	0,274	0,556	1				
5. Pasitenkinimas tarpasmeniniais santykiais	0,574	0,373	0,530	0,607	1			
6. Pasitenkinimas fizine sveikata	0,562	0,407	0,616	0,357	0,483	1		
7. Pasitenkinimas darbu	0,637	0,555	0,536	0,437	0,426	0,462	1	
8. Pasitenkinimas gyvenimu Lietuvoje	0,358	0,389	0,371	0,349	0,262	0,115	0,419	1
9. Bendra subskalių suma	0,801	0,683	0,810	0,686	0,717	0,698	0,771	0,607

Pastaba. Visos koreliacijos statistiškai reikšmingos, $p < 0,001$.

gerovės) arba du (hedoninės ir eudaimoninės gerovės) antro lygmens faktoriai. Šias dvi prielaidas ir patikrinome, naudodami AMOS programinį paketą. Buvo testuoti du modeliai, į kuriuos įtraukti antro lygmens faktoriai (vadinsime juos vieno ir dviejų faktorių modeliais) ir jie palyginti su paprastu faktorių struktūros modeliu, į kurį neįtraukti antro lygmens faktoriai (galutinė LPGS struktūra, žr. 1-ą lentelę).

Kalbant apie dviejų antro lygmens faktorių modelį, mūsų manymu, hedoninės gerovės faktoriui turi priklausyti visos LPGS subskalės, nes vienu ar kitu aspektu jos siejasi su emociniu arba kognityviu subjektyvios gerovės aspektu (Diener et al., 2009). O į eudaimoninės gerovės faktorių, atsižvelgiant į subskales sudarančių klausimų prasmę ir subskalių konceptualizaciją (Bagdonas ir kt., 2012; 2013; Liniauskaitė ir kt., 2012), galėtų įeiti Optimizmo / kontrolės, Pasitenkinimo santykiais su artimaisiais, Pasitenkinimo tarpasmeniniais santykiais bei Pasitenkinimo darbu subskalės. Šios subskalės apima tokius tradiciškai su eudaimonine gerove siejamus aspektus kaip antai

pozityvūs ir šilti santykiai su aplinkiniais, savarankiškumas (autonomija), aplinkos kontrolė (valdymas), gyvenimo tikslas ir pan. (Ryff and Singer, 2006; Ryff, 1995). Atlikus pirminę analizę paaiškėjo, kad modelis, kuriame Optimizmo / kontrolės, Pasitenkinimo santykiais su artimaisiais, Pasitenkinimo tarpasmeniniais santykiais bei Pasitenkinimo darbu subskalės priskirtos dviem faktoriams iš karto, buvo neidentifikuotinas, todėl buvo nuspręsta Pasitenkinimo santykiais su artimaisiais ir Pasitenkinimo tarpasmeniniais santykiais subskales priskirti tik eudaimoninės gerovės faktoriui. Testavus šį modelį paaiškėjo, kad Pasitenkinimo darbu subskalės sąsaja su eudaimoninės gerovės faktoriumi nebuvo statistiškai reikšminga, tad šis gerovės aspektas priskirtas tik hedoninės gerovės faktoriui. Abiejų modelių – vieno faktoriaus ir galutinio dviejų faktorių – suderintumo indeksai pateikti 4-oje lentelėje.

Kaip matyti iš 4-os lentelės, abu modeliai (vieno ir dviejų faktorių) pasižymėjo kiek prastesniais suderintumo indeksais, palyginti su galutiniu vieno lygmens modeliu (1-a

lentelė): RMSEA reikšmė buvo priimtinos ribose ($< 0,05$), CFI ir TLI koeficientai kiek mažoki (nesiekė 0,9). χ^2 gauti statistiškai reikšmingi, o χ^2 ir laisvės laipsnių santykis laikytinas priimtiniu. Lyginant vieno ir dviejų faktorių modelius tarpusavyje matyti, kad dviejų faktorių modelis pasižymi kiek geresniais suderintumo indeksais, skirtumas statistiškai reikšmingas ($\Delta\chi^2 = 129,72$; $\Delta df = 2$; $p < 0,001$). Lyginant dviejų faktorių modelį su galutiniu vieno lygmens modeliu (1-a lentelė), skirtumas taip pat statistiškai reikšmingas ($\Delta\chi^2 = 259,63$; $\Delta df = 12$; $p < 0,001$).

5-oje lentelėje pateiktos dviejų modelių (vieno ir dviejų faktorių) svorių reikšmės.

Iš 5-oje lentelėje pateiktų rezultatų matome, kad vieno faktoriaus modelyje didžiausią faktoriaus svorį turi Optimizmo / kontrolės, o mažiausią – Pasitenkinimo pragyvenimo lygiu subskalės. Kalbant apie dviejų faktorių modelį, hedoninės gerovės faktoriuje didžiausiu svoriu pasižymėjo

Neigiamo emocingumo, o mažesniu – Pasitenkinimo pragyvenimo lygiu subskalės; eudaimoninės gerovės faktoriuje didžiausias buvo Pasitenkinimo tarpasmeniniais santykiais subskalės svoris, o mažiausias – Optimizmo / kontrolės subskalės (tačiau statistiškai reikšmingas $p < 0,001$). Taip pat svarbu paminėti, kad gauta gana tvirta ($r = 0,809$) koreliacija tarp eudaimoninės ir hedoninės gerovės faktorių.

Siekiant išanalizuoti visos skalės ir jos subskalių vidinį suderintumą, skaičiuotas Cronbacho alfa koeficientas. 6-oje lentelėje pateiktos Cronbacho alfa reikšmės rodo, kad visos subskalės pasižymi labai geru vidiniu suderintumu.

Rezultatų aptarimas

Šis tyrimas atskleidė du esminius momentus: patvirtino psichologinės gerovės (kartu ir LPGS) struktūrą, be to, iškėlė keletą prielaidų, kad gali būti aukštesnio lygmens faktorių.

4 lentelė. *LPGS antro lygio faktorių analizės suderintumo indeksai*

Modelis	χ^2	df	χ^2 kvadrato ir laisvės laipsnių santykis	p	RMSEA	CFI	TLI
Vienas faktorius	5 239,35	1 501	3,49	$< 0,001$	0,046	0,889	0,878
Du faktoriai	5 109,63	1 499	3,41	$< 0,001$	0,045	0,893	0,882

5 lentelė. *Antro lygmens faktorių svoriai*

Subskalė	Vieno faktoriaus modelis	Dviejų faktorių modelis	
		Hedoninė gerovė	Eudaimoninė gerovė
Optimizmas / kontrolė	0,897	0,718	-0,205
Pasitenkinimas pragyvenimo lygiu	0,546	0,566	
Negatyvus emocingumas	-0,881	-0,888	
Pasitenkinimas santykiais su artimaisiais	0,727		-0,827
Pasitenkinimas tarpasmeniniais santykiais	-0,818		0,94
Pasitenkinimas fizine sveikata	-0,719	-0,736	
Pasitenkinimas darbu	0,845	0,857	
Eudaimoninio ir hedoninių faktorių koreliacija			-0,809

6 lentelė. *Subskalių vidinis suderintumas (Cronbacho alfa koeficientai)*

Subskalė	Visa standartizacinė imtis
Optimizmas / kontrolė	0,860
Pasitenkinimas pragyvenimo lygiu	0,896
Negatyvus emociingumas	0,852
Pasitenkinimas santykiais su artimaisiais	0,840
Pasitenkinimas tarpasmeniniais santykiais	0,797
Pasitenkinimas fizine sveikata	0,927
Pasitenkinimas darbu	0,819
Pasitenkinimas gyvenimu Lietuvoje	0,667*
Visa skalė (vertinant subskalių suderintumą)	0,857

Pastaba. *Kadangi Pasitenkinimo gyvenimu Lietuvoje subskalę sudaro tik du klausimai, pateiktas ne Cronbacho alfa koeficientas, o Pearsono koreliacijos tarp šių klausimų koeficientas.

Faktorinės struktūros pakartojimas kitose imtyse ir taikant kitus analizės metodus – svarbus klausimynų konstravimo etapas (Thompson, 2004). Anksčiau atlikta LPGS klausimyno tiriamoji faktorių analizė parodė, kad skirtingo amžiaus tiriamųjų imčių psichologinės gerovės struktūra kiek skiriasi (Bagdonas ir kt., 2012; 2013). Pavyzdžiui, studentų imtyje buvo atrastas Pasitenkinimo gyvenimu ir savimi faktorius (Bagdonas ir kt., 2012), o suaugusiųjų imtyje toks neišsiskyrė (Bagdonas ir kt., 2013). Mūsų atlikta reprezentatyvios 1 202 asmenų imties analizė, taikant kitą duomenų analizės metodą – patvirtinamosios faktorių analizės – parodė, kad struktūra, nustatyta tiriant pirminę suaugusiųjų imtį, gana gerai tinka ir reprezentatyvioje imtyje surinktiems duomenims, atlikus keletą nedidelių pakeitimų. Trumpai aptarsime išskirtus faktorius, t. y. LPGS subskales.

Optimizmas / kontrolė. Ši subskalė apima du aspektus – optimizmą ir individo įsitikinimą, kad jis gali kontroliuoti savo veiksmus bei aplinką. Kartu subskalė iš dalies įvertina asmens pasitenkinimą pačiu savimi. Ši subskalė integruoja aspektus, kurie tradiciškai skiriami hedoniniams

ir eudaimoniniams gerovės aspektams. Kadangi ji apima optimizmą ir teigiamų emocijų patyrimą, gali būti susieta su pozityvių emocijų komponentu, kuris tradiciškai įtraukiamas į subjektyvios gerovės modelį (Diener et al., 1999; Diener, 2009). O kontrolės ir autonomijos aspektai aptinkami C. D. Ryff psichologinės gerovės modelyje (Ryff and Singer, 2008).

Neigiamas emociingumas – tai tradicinis subjektyviosios gerovės aspektas (Diener et al., 1999; Diener et al., 2010), perteikiantis gėdos, kaltės, liūdesio, nerimo ir kitų panašių emocijų išgyvenimą (Diener et al., 1999). LPGS Neigiamo emociingumo skalė apima teiginius, susijusius su nerimastingumu, nuotaikų kaita, nusivylimu gyvenimu, jaučiama įtampa. Mūsų manymu, subskalė atskleidžia bendrą asmens neigiamų emocijų patyrimą.

Pasitenkinimas tarpasmeniniais santykiais. Ši subskalė vertina asmens pasitenkinimą santykiais su kitais bendraja prasme, gebėjimą užmegzti ryšį, komunkuoti, viešojo komunikavimo patirtį ir pan.

Pasitenkinimas santykiais su artimaisiais. Vertindami šios subskalės teiginius tiriamieji atskleidžia tiek savo

pasitikėjimą šeimos nariais ir kitais artimaisiais, tiek pasitenkinimą santykiais su jais. Šia ir prieš tai pristatyta subskalėmis vertinami gerovės aspektai aptinkami ir kitų autorių, atstovaujančių tiek hedoniniam, tiek eudaimoniniam požiūriams, gerovės struktūrose: pavyzdžiui, E. Dieneris (Diener et al., 1999) tai mini tarp svarbių gyvenimo sričių, o C. D. Ryff (Ryff and Singer, 2008) į savo psichologinės gerovės modelį įtraukia ir pozityvių santykių su kitais aspektą.

Pasitenkinimas fizine sveikata. Šios subskalės teiginiai nusako pasitenkinimą fizine sveikata, ji apima teiginius, susijusius su savo sveikatos vertinimu, liga, išreiškiančius savo darbingumo, energingumo vertinimus. Pasitenkinimo sveikata aspektas aptinkamas subjektyvios gerovės struktūroje (Diener et al., 1999).

Pasitenkinimas pragyvenimo lygiu. Subskalė apima teiginius, matuojančius asmens pasitenkinimą pajamomis ir pragyvenimo lygiu. Tai dažnai analizuojamas asmens gerovės aspektas (Frank, 2005), aptinkamas subjektyvios gerovės struktūroje (Diener et al., 1999).

Pasitenkinimas darbu. Subskalę sudaro teiginiai, vertinantys asmens pasitenkinimą darbu, profesija, jo įsitikinimą savo gebėjimu savarankiškai susidoroti su kasdienėmis pareigomis. Taigi, šioje subskalėje vėl susipina hedoniniai ir eudaimoniniai gerovės aspektai. Pasitenkinimas darbu gali būti laikomas pasitenkinimo gyvenimu, tai yra subjektyvios gerovės, dalimi (Diener et al., 1999), iš kitos pusės – savarankiškumas (autonomija) bei aplinkos kontrolė (valdymas) yra įtraukti į C. D. Ryff šešių psichologinės gerovės aspektų rinkinį (Ryff and Singer, 2008), taigi, reprezentuoja eudaimoninius gerovės aspektus.

Pasitenkinimas gyvenimu Lietuvoje. Šią subskalę sudaro tik du teiginiai, tačiau tai vienas iš LPGS ypatumų. Ši subskalė apibūdina bendrą gerą asmens savijautą gyvenant Lietuvoje, būnant Lietuvos piliečiu. Šios subskalės teiginiai neįtraukiami į faktorių analizę, bet vis vien gali būti labai vertingi, suprantant konkretaus asmens gerovę.

Taigi, matome, kad Lietuviškojoje psichologinės gerovės skalėje glaudžiai susipina tiek hedoninės, tiek eudaimoninės gerovės aspektai. Mūsų ne viename tyrime gaunami rezultatai iš esmės patvirtina T. B. Kashdan, R. Biswas-Diener ir L. A. King (2008) teiginius, kad hedoninė ir eudaimoninė gerovė – realybėje labai panašūs konstruktai, tarp kurių brėžti griežtą ribą neprasminga (Kashdan et al., 2008). Šią prielaidą, kaip matysime, dar labiau paremia toliau aptariamai antro lygmens faktorių analizės rezultatai.

Pirmiausia nustatyta, kad modelis be antro lygmens faktorių, įvardytas „galutine LPGS struktūra“, pasižymi geresniais suderintumo kriterijais, nei modeliai su antro lygmens faktoriais („vieno faktoriaus“ ir „dviejų faktorių“ modeliai), nors suderintumo indeksų blogėjimas gali būti nulemtas ir to, kad modeliai pasidarė sudėtingesni (Byrne, 2001). Toliau, lyginant vieno (bendros gerovės) ir dviejų (hedoninės ir eudaimoninės gerovės) antro lygmens faktorių modelius tarpusavyje paaikškėjo, kad kiek geresniais suderintumo indeksais pasižymi dviejų faktorių modelis. Taigi, lyg ir būtų argumentas, kad galima takoskyra tarp hedoninės ir eudaimoninės gerovės. Tačiau yra du svarbūs momentai, į kuriuos vertėtų atsižvelgti.

Pirma, dviejų faktorių modelyje į eudaimoninės gerovės faktorių patenka ne visos

subskalės, kurios, remiantis teorinėmis prielaidomis, turėtų ten patekti. Pasitenkinimo darbu subskalė, kuri, kaip minėjome, siejasi ir su autonomiškumu bei aplinkos valdymu, taigi, eudaimoninės gerovės aspektais, nepateko į eudaimoninį faktorių. Galutiniame modelyje eudaimoninis faktorius iš esmės apima pasitenkinimą tarpasmeniniais santykiais (su artimaisiais ir kitais svarbiais žmonėmis), išskyrus tam tikrus kontrolės bei pasitenkinimo savimi niansus. Antra, net jei nekreiptume dėmesio į anksčiau išdėstytus argumentus, lieka dar vienas – koreliacija tarp hedoninio ir eudaimoninio faktorių yra labai tvirta, viršijanti 0,8. Tai rodo, kad iš esmės turime reikalą su labai panašiais, greičiausiai net tapačiais konstruktais.

Taigi, mūsų gauti duomenys sudaro prielaidas pritari tytojams, teigiantiems, kad asmens psichologinė gerovė – vienas reiškinys, kuriame glaudžiai susiję hedoniniai ir eudaimoniniai gerovės aspektai (Kashdan et al., 2008). Drįstame teigti, kad nėra hedoninės ir eudaimoninės gerovės, yra tik asmens psichologinė gerovė, kurią lemia asmeniui svarbių gyvenimo įvykių ir patirčių vertinimas bei kylančios emocijos, galimybė turėti perspektyvą ir realizuoti save, ir pačiam žmogui visai nesvarbu,

kaip konkretų reiškinį linę įvardyti tyrėjai ir kuriai tyrimo paradigmai jį tradiciškai pasiryžę priskirti. Jis tiesiog gerai jaučiasi.

Išvados

1. Surinkus reprezentatyvios Lietuvos gyventojų imties duomenis, buvo patvirtinta ankstesniuose tyrimuose nustatyta suaugusiųjų psichologinės gerovės struktūra (kartu ir Lietuviškosios psichologinės gerovės skalės konstrukto validumas). Skalę sudaro Optimizmo / kontrolės, Pasitenkinimo pragyvenimo lygiu, Neigiamo emocingumo, Pasitenkinimo šeima ir artimaisiais, Pasitenkinimo tarpasmeniniais santykiais, Pasitenkinimo fizine sveikata, Pasitenkinimo darbu subskalės. Dar du klausimai, kurie neįtraukiami į faktorių analizę, sudaro Pasitenkinimo gyvenimu Lietuvoje subskalę. Šios subskalės pasižymi gerais vidinio suderintumo indeksais (visų subskalių Cronbacho $\alpha > 0,8$).
2. Testuoti antro lygmens faktorių modeliai parodė, kad psichologinė gerovė – reiškinys, kuriame aptinkami tiek hedoniniai, tiek eudaimoniniai gerovės aspektai yra labai glaudžiai susipynę.

LITERATŪRA

Bagdonas A., Liniauskaitė A., Kairys A., Pakalniškienė V. Lietuviškosios psichologinės gerovės skalės struktūra: suaugusiųjų imties analizė // Sveikatos mokslai. 2013, Nr. 2 (87), p. 29–36.

Bagdonas A., Urbanavičiūtė I., Kairys A., Liniauskaitė A., Girdzijauskienė S. Lietuviškoji psichologinės gerovės skalė: struktūros paieškos studentų imtyje // Psichologija. 2012, 45, p. 22–41.

Byrne B. M. Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum, 2001.

Boniwell I. Positive psychology in a nutshell. Maidenhead: Open University Press, 2012.

Deci E. L., Ryan R. M. Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York: Plenum, 1985.

Diener E. New findings and future directions for subjective well-being research // American Psychologist. 2012, vol. 67, p. 590–597.

Diener E. Subjective well-being // The Science of Well-Being / Ed. by E. Diener. Dordrecht: Springer, 2009. P. 11–59.

Diener E., Lucas R. E., Oishi S. Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction // *The Oxford Handbook of Positive Psychology* / Ed. by C. R. Snyder, S. J. Lopez. Oxford: Oxford University Press, 2009. P. 187–195.

Diener E., Suh E. M., Lucas R. E., Smith H. E. Subjective well-being: Three decades of progress // *Psychological Bulletin*. 1999, vol. 125, p. 276–302.

Diener E., Wirtz D., Tov W., Kim-Prieto C., Choi D. W., Oishi S., Biswas-Diener R. New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings // *Social Indicator Research*. 2010, vol. 97, p. 143–156.

Durkin J., Joseph S. Growth following adversity and its relation with subjective well-being and psychological well-being // *Journal of Loss and Trauma*. 2009, vol. 14 (3), p. 228–234.

Frank R. H. Does Money Buy Happiness? // *The Science of Well-Being* / Ed. by F. A. Huppert, N. Baylis, B. Caverne. Oxford: Oxford University Press, 2005. P. 461–473.

Hooper D., Coughlan J., Mullen M. R. Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit // *The Electronic Journal of Business Research Methods*. 2008, vol. 6 (1), p. 53–60.

Kashdan T. B., Biswas-Diener R., King L. A. Reconsidering happiness: The cost of distinguishing between hedonics and eudaimonia // *The Journal of Positive Psychology*. 2008, vol. 3 (4), p. 219–233.

Keyes C. L. M., Shmotkin D., Ryff C. D. Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions // *Journal of Personality and Social Psychology*. 2002, vol. 82 (6), p. 1007–1022.

Liniauskaitė A., Kairys A., Urbanavičiūtė I., Bagdonas A., Pakalniškienė V. Suaugusiųjų psichologinės gerovės sąsajos su socialiniais ir demografiniais kintamaisiais // *Tiltai*. 2012, Nr. 3, p. 35–53.

Linley P. A., Maltby J., Wood A. M., Osborne G., Hurling R. Measuring happiness: The higher order factor structure of subjective and psychological well-being measures. *Personality and Individual Differences* // *Personality and Individual Differences*. 2009, vol. 47 (8), p. 878–884.

Lu L., Gilmour R. Culture and conceptions of happiness: Individual oriented and social oriented SWB // *Journal of Happiness Studies*. 2004, vol. 5, p. 269–291.

Mogilner C., Kamvar S. D., Aaker J. The shifting meaning of happiness // *Social Psychological and*

Personality Science. 2011, vol. 2 (4), p. 395–402.

Norkus Z. Ar galime gyventi geriau? Velfarizmas ir jo alternatyvos // *Politologija*. 2004, 4 (36), p. 3–39.

Pavot W., Diener E., Suh E. The Temporal Satisfaction with Life Scale // *Journal of Personality Assessment*. 1998, vol. 70 (2), p. 340–354.

Ryan R. M., Deci E. L. On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being // *Annual Review of Psychology*. 2001, vol. 52, p. 141–166.

Ryan R. M., Deci E. L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being // *American Psychologist*. 2000, vol. 55, p. 68–78.

Ryff C. D. Psychological well-being in adult life // *Current Directions in Psychological Science*. 1995, vol. 4, p. 99–104.

Ryff C. D., Singer B. Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being // *Journal of Happiness Studies*. 2008, vol. 9 (1), p. 13–39.

Ryff C. D., Singer B. Best news yet on the six-factor model of well-being // *Social Science Research*. 2006, vol. 35, p. 1103–1119.

Seligman M. Flourish. New York: Simon & Schuster, 2011.

Sisask M., Värnik A., Kõlves K., Konstabel K., Wasserman D. Subjective psychological well-being (WHO-5) in assessment of the severity of suicide attempt // *Nordic Journal of Psychiatry*. 2008, vol. 62 (6), p. 431–435.

Šarakauskienė Ž. Mokinių psichologinė gerovė: struktūra ir sociodemografiniai bei asmenybės veiksniai. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, psichologija (06 S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2012.

Tiberius V. Recipes for a good life: Eudaimonism and the contribution of philosophy // *The Best Within Us* / Ed. by A. S. Waterman. Washington, DC: American Psychological Association, 2013. P. 19–39.

Thompson D. Exploratory and confirmatory factor analysis. Washington: American Psychological Association, 2004.

Vitterso J. Feelings, meanings, and optimal functioning: Some distinctions between hedonic and eudaimonic well-being // *The Best Within Us* / Ed. by A. S. Waterman. Washington, DC: American Psychological Association, 2013. P. 39–57.

Vitterso J., Soholt Y., Hetland A., Thoresen I. A., Roysamb E. Was hercules happy? Some answers from

a functional model of human well-being // Social Indicators Research. 2010, vol. 95 (1), p. 1–18.

Waterman A. S. Reconsidering happiness: A eudaimonist's perspective // The Journal of Positive Psychology. 2008, vol. 3 (4), p. 234–252.

Wirtz D., Chi-yue C., Diener E., Oishi S. What constitutes a good life? Cultural differences in the role of positive and negative affect in subjective well-being // Journal of Personality. 2009, vol. 77 (4), p. 1167–1196.

VERIFICATION OF THE STRUCTURE OF PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN A REPRESENTATIVE LITHUANIAN SAMPLE

Antanas Kairys, Audronė Liniauskaitė, Albinas Bagdonas, Vilmantė Pakalniškienė

S u m m a r y

Some studies focusing on well-being were unable to distinguish two – hedonic and eudaimonic – components of well-being (Vitterso et al., 2010; Kashdan et al., 2008; Šarakauskienė, 2012). Previous comparatively smaller sample researches, conducted by the authors of this article, also yielded a single psychological well-being phenomenon (Bagdonas ir kt., 2012; 2013). Although a slightly different structure was established, studies could not isolate two traditional – hedonic and eudaimonic – components. The aim of this study was to verify the structure of psychological well-being in a representative Lithuanian sample using the original Lithuanian Psychological Well-being Scale.

M e t h o d s . 1202 Lithuanian citizens aged 16–89 were enrolled in the research ($M = 45.5$ years, $SD = 18.7$ years). The study sample was representative of the Lithuanian population aged from 16 to 89 years according to gender, age, educational level, nationality, type of settlement, and region. The Lithuanian Psychological Well-being Scale, which consists of seven subscales (optimism / control, satisfaction with living standards, negative affectivity, satisfaction with relatives, satisfaction with interpersonal relations, satisfaction with physical health, satisfaction with work) was used in this study. Two items that depict

satisfaction with living in Lithuania were not included in the factor analysis. The analysis of the data was conducted using the SPSS 20 and structural equation modelling AMOS software.

R e s u l t s . The data obtained from the Lithuanian representative sample supports the same factor structure of the Lithuanian Psychological Well-being Scale ($\chi^2 = 4851.0$; $df = 1487$; $p < 0.0001$; $RMSEA = 0.043$; $CFI = 0.9$; $TLI = 0.889$) that was established by previous studies. The scale consists of optimism / control, satisfaction with living standards, negative affectivity, satisfaction with relatives, satisfaction with interpersonal relations, satisfaction with physical health, and satisfaction with work subscales. All the mentioned subscales have a high internal consistency (Cronbach α is no less than 0.8).

The testing of the second-order factor models has shown that psychological well-being is as coherent and unanimous phenomenon; even when two second-order factors representing the hedonic and eudaimonic aspects of well-being are omitted in the model, the correlation between those two is very high (> 0.8). The obtained results do not support the idea that the construct of well-being consists of two different foci; it seems like there are no hedonic or eudaimonic well-being, but just person's psychological well-being.

Iteikta 2013 08 30